

Steun elkaar!

Rapport

DE IMPACT VAN DE CORONACRISIS OP DE ARMOEDE IN NEDERLAND

Een onderzoek naar de gevolgen van de coronacrisis op het huidige hulpaanbod van lokale organisaties en de verwachtingen voor de nabije toekomst.

Rosmalen, juni 2020

INHOUDSOPGAVE

	VOORWOORD	3
	SAMENVATTING	4
1.	INLEIDING	6
	1.1 Armoede in Nederland	6
	1.2 Publicaties over armoede in relatie tot de coronacrisis	6
	1.3 Doelstelling en belang onderzoek Armoedefonds	7
	1.4 Dataverzameling onderzoek Armoedefonds	8
2.	MATE VAN TOENAME HULPVRAGEN SINDE CORONACRISIS	11
	2.1 Aantal hulpvragen	11
	2.2 Aard van de veranderingen in hulpvragen	12
3.	MATE VAN KRACHT BIJ LOKALE HULPORGANISATIES	16
	3.1 Opening lokale hulporganisaties	16
	3.2 Financiële kracht lokale hulporganisaties	17
4.	MATE VAN TOENAME HULPVRAGEN NABIJE TOEKOMST	19
	4.1 Aantal hulpvragen nabije toekomst	19
	4.2 Benodigde extra middelen	19
5.	VERWACHTINGEN NIEUWE HULPBEHOEVENDE GROEP	23
6.	CONCLUSIE	25
	LITERATUURLIJST	28

VOORWOORD

Armoede in Nederland bestaat. En hoe. Maar liefst ruim 1 miljoen mensen leven in Nederland in armoede. Mensen zijn hun baan verloren gedurende een crisis. Kinderen worden in een financieel ongelukkige situatie geboren. Soms hebben mensen verkeerde keuzes gemaakt en soms gebeuren dingen zomaar. Wat de reden ook is, armoede in Nederland zou niet mogen bestaan. En niet eens alle armoede is bekend. Veel armoede in Nederland is verborgen. Armoede is een onderwerp waar de mensen die het treft niet graag mee te koop lopen en waar men zich voor schaamt. Er rust op armoede nog altijd een taboe.

Stichting Armoedefonds is in 2013 opgericht met als doel het bestrijden en verzachten van (de gevolgen van) armoede, door het financieel en in natura ondersteunen van honderden lokale organisaties die actief zijn op het gebied van armoedebestrijding in Nederland. Stichting Armoedefonds gelooft in een maatschappij waarin mensen elkaar steunen en waarin we zorgen voor onze medemens.

Met de uitbraak van de coronacrisis zijn veel mensen in Nederland extra kwetsbaar geworden. Zij hebben geen buffer om op terug te vallen en soms ook geen familie of vrienden om bij aan te kloppen. In de afgelopen maanden zijn wij ons zorgen gaan maken. Het aantal hulpvragen bij veel lokale organisaties is in korte tijd gestegen en dat lijkt nog maar het begin, want voorlopig lijken we nog niet van het coronavirus af te zijn.

Na de zomer van 2020 wordt een golf van hulpvragen verwacht. Vaak wordt gedacht dat een betaalde baan hét middel is om niet in de armoede te belanden of om uit de armoede te ontsnappen. Niet alle banen leveren voldoende inkomsten voor levensonderhoud en wat als de coronacrisis (te) lang aanhoudt en steeds meer banen verloren gaan? Welke gevolgen heeft dit voor de armoede in Nederland? In hoeverre zijn de lokale hulporganisaties in staat om hun belangrijke werk voort te zetten om de mensen in armoede te helpen? En wat kunnen we verwachten in de nabije toekomst wat betreft de mogelijkheden voor hulpaanbod? Redden de lokale hulporganisaties het nog om zelf hun hoofd boven water te houden?

Om de gevolgen van de coronacrisis op de armoede in Nederland in beeld te kunnen brengen, hebben wij in mei een eerste onderzoek gedaan onder bijna 1.000 bij ons bekende lokale hulporganisaties. Wij danken hen hartelijk voor de belangeloze medewerking, waardoor het mogelijk is om inzichten te krijgen. Inzichten waar we met elkaar de ogen niet voor mogen sluiten.

Klaas Dijkstra

Voorzitter Stichting Armoedefonds

SAMENVATTING

Armoede in Nederland bestaat. Veel Nederlanders die met financiële problemen kampen, zijn afhankelijk van de hulp van lokale armoedebestrijdingsorganisaties. Sinds eind februari 2020 heeft Nederland te maken met het coronavirus. Dit virus heeft effect op alle facetten van de samenleving, op het sociale vlak maar vooral ook financieel. De mensen die het in Nederland zwaar hadden, voelen deze crisis nu extra hard.

In dit onderzoek staan de gevolgen van de coronacrisis op de armoede in Nederland centraal. Veel armoede-initiatieven worden lokaal ontplooid, daar waar de hulp nodig is en de mensen elkaar kennen. Stichting Armoedefonds ziet dat de coronacrisis veel impact heeft op het dagelijkse werk van de lokale hulporganisaties in Nederland. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te verkrijgen in hoeverre de lokale hulporganisaties momenteel hulp kunnen bieden aan de mensen in armoede en hoe het werk zich ontwikkelt in de nabije toekomst wanneer een eventuele toestroom dreigt. Bij het bereiken van deze doelstelling krijgt men een scherpere blik op de mate waarin lokale hulporganisaties voldoende middelen hebben om de mensen in armoede te helpen, nu en in de toekomst, en wat er nodig is om er samen voor te zorgen dat de kwetsbare mensen in onze samenleving niet nog verder in de financiële problemen komen.

De volgende vraagstellingen worden in dit onderzoek beantwoord:

- 1.** In hoeverre stijgt het aantal hulpvragen bij lokale hulporganisaties sinds de coronacrisis?
- 2.** In hoeverre zijn de lokale hulporganisaties op dit moment financieel sterk om aan de behoefte te voldoen en in hoeverre kunnen zij geopend zijn in verband met de maatregelen van het RIVM?
- 3.** In hoeverre verwachten lokale hulporganisaties dat de hulpvraag de komende maanden gaat stijgen?
- 4.** Welke nieuwe behoeftige doelgroep verwachten de lokale hulporganisaties in beeld te krijgen vanwege de coronacrisis?

Voor dit onderzoek is begin mei 2020 een online vragenlijst verstuurd naar 995 lokale hulporganisaties die de armoede in Nederland bestrijden, waarvan 326 organisaties de vragenlijst ingevuld hebben. Deze organisaties zijn verschillend in grootte, bieden allerlei soorten hulp aan en zijn geografisch verspreid over Nederland. Na het kwantitatieve onderzoek is met 21 organisaties telefonisch contact opgenomen met het doel de gegeven antwoorden te onderbouwen.

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat 46,3% van de lokale hulporganisaties sinds de coronacrisis een stijging in hulpvragen van particulieren ervaart (gemiddelde stijging 22,8%). Daarbij geeft 19,3% aan dat zij een daling ervaart (gemiddelde daling 52,5%),

aangezien deze organisaties vanwege de coronacrisis niet altijd de hulp kunnen bieden zoals noodzakelijk is en minder mensen zich melden tijdens de coronacrisis. Wanneer we kijken naar de lokale hulporganisaties wordt door 43,9% van de organisaties aangegeven dat zij zich (nog) redden met eigen middelen. Van de organisaties geeft 29,5% aan zich redelijk te kunnen redden, maar ze moeten wel hun reserves aanspreken en 39,8% van de organisaties geeft aan zich te redden met hulp van derden. Het voortbestaan van 3,8% van de lokale hulporganisaties staat op het spel ^[1]. Daarbij geeft 34,4% van de lokale hulporganisaties aan dat zij normaal geopend zijn om hun werk uit voeren, 57,7% is vanwege de coronamaatregelen gedeeltelijk werkzaam en 7,9% is gesloten.

Voor de nabije toekomst verwacht 90,1% van de lokale hulporganisaties een stijging in hulpvragen. Vooral de groep ZZP'ers wordt gezien als een nieuwe doelgroep. Om aan de verwachte hulpvraag te kunnen voldoen, hebben de organisaties vroeg of laat extra financiële middelen nodig. Wanneer de coronacrisis op de huidige manier tot en met 31 augustus voortduurt, komt dit landelijk gemiddeld neer op 25.000 euro per organisatie. Wanneer de coronacrisis t/m 31 december 2020 voortduurt, komt dit landelijk gemiddeld neer op 44.600 euro. Dat betekent dat er tot september landelijk een bedrag van 25 miljoen euro noodzakelijk is om de gevolgen van de coronacrisis op de armoede in Nederland te minimaliseren en bijna 45 miljoen euro t/m december 2020.

AANBEVELING

Overheden, gemeenten, lokale hulporganisaties en alle Nederlandse burgers dienen zich niet alleen te focussen op de situatie nu, maar dienen vooral ook vooruit te kijken en zich voor te bereiden op de verwachte stroom van hulpvragen die in de nabije toekomst komen gaat. Lokale hulporganisaties die nu al moeilijkheden ervaren, adviseren we om tijdig een plan te maken en contact te zoeken met externe partijen. Dit is het moment om samen het taboe op armoede te doorbreken, door met elkaar te praten over moeilijke financiële situaties en door naar elkaar om te kijken zodat de medemens de noodzakelijke hulp krijgt die hij of zij verdient. Om de ontwikkelingen te kunnen volgen is het raadzaam dit onderzoek in het najaar opnieuw te doen.

[1] Antwoordcategorieën van deze vraag sluiten elkaar niet uit.

1. INLEIDING

1.1 ARMOEDE IN NEDERLAND

Hoewel Nederland tot de rijkste landen van Europa behoort, komt ook in Nederland armoede voor. In 2018 moesten 584.000 van de bijna 7,4 miljoen huishoudens rondkomen van een laag inkomen en leefden ruim 264.000 minderjarige kinderen in een huishouden met een inkomen onder de lage-inkomensgrens (CBS, Armoede en sociale uitsluiting 2019). Er is in Nederland veel 'stille' armoede. Het is vaak niet zichtbaar dat mensen hun huur niet kunnen betalen of kinderen zonder ontbijt het huis verlaten. Of personen die zorg mijden uit angst voor hoge kosten die zij zich niet kunnen permitteren.

Uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat eenoudergezinnen, mensen met een niet-westerse achtergrond, bijstandsontvangers en alleenstaanden onder de 65 jaar een grote kans op ernstige armoede hebben. De armoede uit zich onder meer in (zeer) beperkte financiële middelen, sociale uitsluiting, gezondheidsproblematiek en beperkte toegang tot onderwijs (SCP, Armoede in kaart 2019; CBS, Armoede en sociale uitsluiting 2019).

1.2 PUBLICATIES OVER ARMOEDE IN RELATIE TOT DE CORONACRISIS

Sinds eind februari 2020 heeft Nederland te maken met het Covid-19-virus. Het Nibud geeft aan dat de coronacrisis grote gevolgen heeft (Nibud, persbericht 3 april 2020). Het Nibud verrichtte in de afgelopen periode een peiling onder 1.050 Nederlanders om de financiële gevolgen van de coronacrisis onder kwetsbare groepen in kaart te brengen. Hieruit blijkt dat 1 op de 5 Nederlanders in maart een inkomensterugval heeft ervaren. Onder hen zijn met name jongeren, zelfstandigen en flexwerkers. Volgens het Nibud, bij monde van directeur Arjen Vliegthart, krijgen jongeren en zelfstandigen in tijden van crisis als eerste de hardste klappen.

Uit een publicatie van het Sociaal Cultureel Planbureau is onder andere naar voren gekomen dat gemeenten op 22 april 2020 hebben aangegeven dat 300.000 zelfstandigen een Tozo-aanvraag hebben ingediend. In het vierde kwartaal van 2019 waren er 1,50 miljoen zelfstandigen, dat betekent dat 1 op de 5 zelfstandigen in maart een aanvraag heeft ingediend (SCP, artikel 7 mei 2020).

De conjunctuurenquête van april 2020 geeft aan dat bijna de helft van de ondernemers in het Nederlandse niet-financiële bedrijfsleven verwacht dat het voortbestaan van hun bedrijf in gevaar komt als de coronacrisis langer dan een halfjaar aanhoudt. En wanneer de coronacrisis langer dan twaalf maanden aanhoudt, verwacht 60% dat het bedrijf in de huidige vorm failliet gaat (CBS, KVK, het Economisch Instituut voor de Bouw, MKB-Nederland en VNO-NCW, artikel 8 mei 2020).

Schuldhelpvereniging NWK en sociaal domein-koepel Divosa verwachten op basis van hun onderzoek een golf van hulpvragen van mensen die door de coronacrisis in de schulden zijn geraakt. Sommige schuldhelpverlenende organisaties noteren een stijging in hulpvragen vergeleken met dezelfde periode vorig jaar. Voor de meesten geldt dat de grote hulpvraag van corona-geduceerden nog moet komen (NWK, artikel 11 mei 2020). Sinds de uitbraak van het coronavirus heeft de gemeente Amstelveen een stijging van 50% gezien in het aantal schuldhelpvragen ten opzichte van de maanden vóór de crisis. En lector schulden en incasso aan de Hogeschool Utrecht Nadja Jungmann geeft aan dat een kleine schuld zich snel vermenigvuldigt: "Mensen realiseren zich niet hoe steil de helling naar beneden is. Een kleine schuld wordt plots groot wanneer het wordt verdubbeld door incassokosten" (Trouw, artikel J. Stroosnijder, 16 mei 2020).

Daarnaast geven historicus Van Bavel, verbonden aan de Universiteit Utrecht, en ecooloog Scheffer van de Wageningen Universiteit aan dat de coronacrisis de sociaal-economische ongelijkheid in de samenleving zal vergroten, wanneer de overheid niet ingrijpt. Het is van de omstandigheden afhankelijk welke gevolgen een crisis heeft op de verdeling tussen rijk en arm. Dit hangt af van de welvaartsverdeling voor de crisis en de politieke machtsverhoudingen tijdens en na de crisis. Wanneer gekeken wordt naar die factoren, ziet het er in deze coronacrisis niet goed uit (Trouw, artikel W. Schoonen, 16 mei 2020).

1.3 DOELSTELLING EN BELANG ONDERZOEK ARMOEDEFONDS

Stichting Armoedefonds ziet dat de coronacrisis veel impact heeft op het dagelijkse werk van de lokale hulporganisaties in Nederland. Het doel van het onderzoek is om meer inzicht te verkrijgen in hoeverre de lokale hulporganisaties momenteel hulp kunnen bieden aan de mensen in armoede en hoe zich dit verhoudt tot de nabije toekomst wanneer een eventuele toestroom dreigt. Bij het bereiken van deze doelstelling krijgt men een verbeterde blik in hoeverre lokale hulporganisatie voldoende middelen hebben om de mensen in armoede te helpen en wat er nodig is om er samen voor te zorgen dat de kwetsbare mensen in onze samenleving niet nog verder in de financiële problemen komen.

Naar aanleiding van bovenstaande worden de volgende vragen beantwoord:

1. In hoeverre stijgt het aantal hulpvragen bij lokale hulporganisaties sinds de coronacrisis?
2. In hoeverre zijn de lokale hulporganisaties op dit moment financieel sterk om aan de behoefte te voldoen en in hoeverre kunnen zij geopend zijn in verband met de maatregelen van het RIVM?
3. In hoeverre verwachten lokale hulporganisaties dat de hulpvraag de komende maanden gaat stijgen?
4. Welke nieuwe behoeftige doelgroep verwachten de lokale hulporganisaties in beeld te krijgen vanwege de coronacrisis?

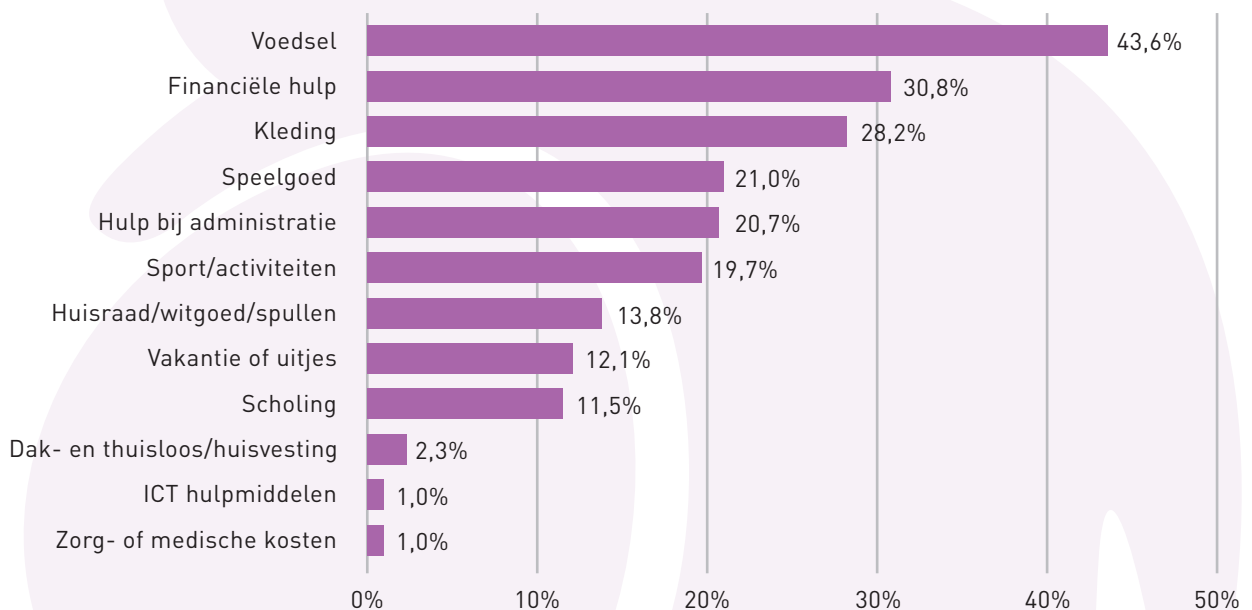
1.4 DATAVERZAMELING ONDERZOEK ARMOEDEFONDS

De data voor het onderzoek zijn gerealiseerd middels een kwantitatief en vervolgens een kwalitatief onderzoek voor de verdieping, in mei 2020.

Kwantitatief

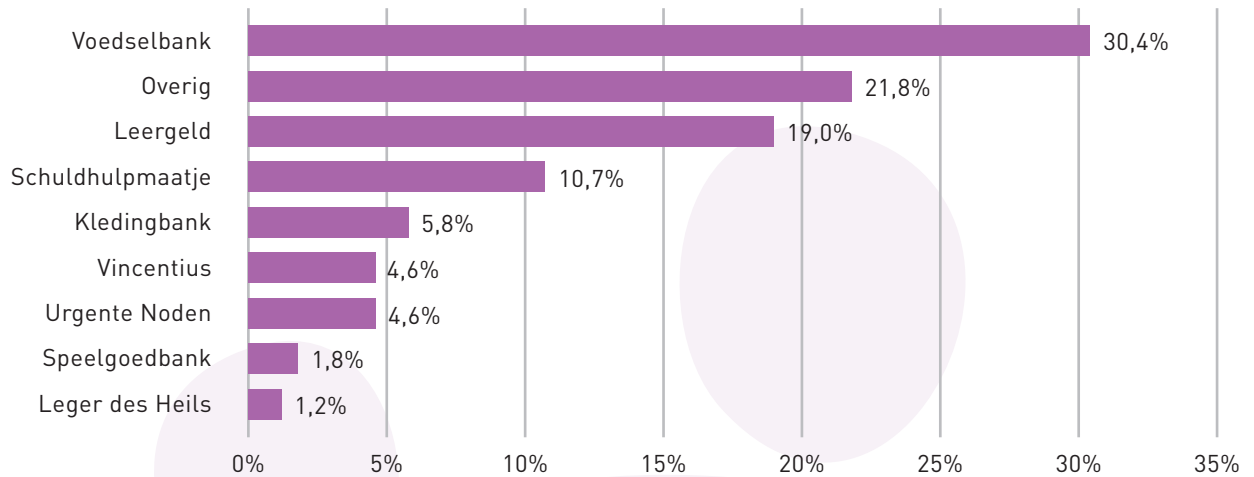
Allereerst is een vragenlijst opgesteld bestaande uit 25 vragen. Deze vragenlijst is digitaal verstuurd naar 995 lokale hulporganisaties. Om zo representatief mogelijk te zijn met betrekking tot de onderzoeksvragen, zijn lokale hulporganisaties van allerlei aard uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Deze lokale hulporganisaties zijn verspreid over geheel Nederland en van verschillende grootte. Van de 995 lokale hulporganisaties hebben 326 personen de vragenlijst ingevuld. Hierbij is gezorgd dat maximaal 1 persoon per organisatie de vragenlijst heeft ingevuld.

Figuur 1.1 Wat voor soort hulp bieden de lokale organisaties?

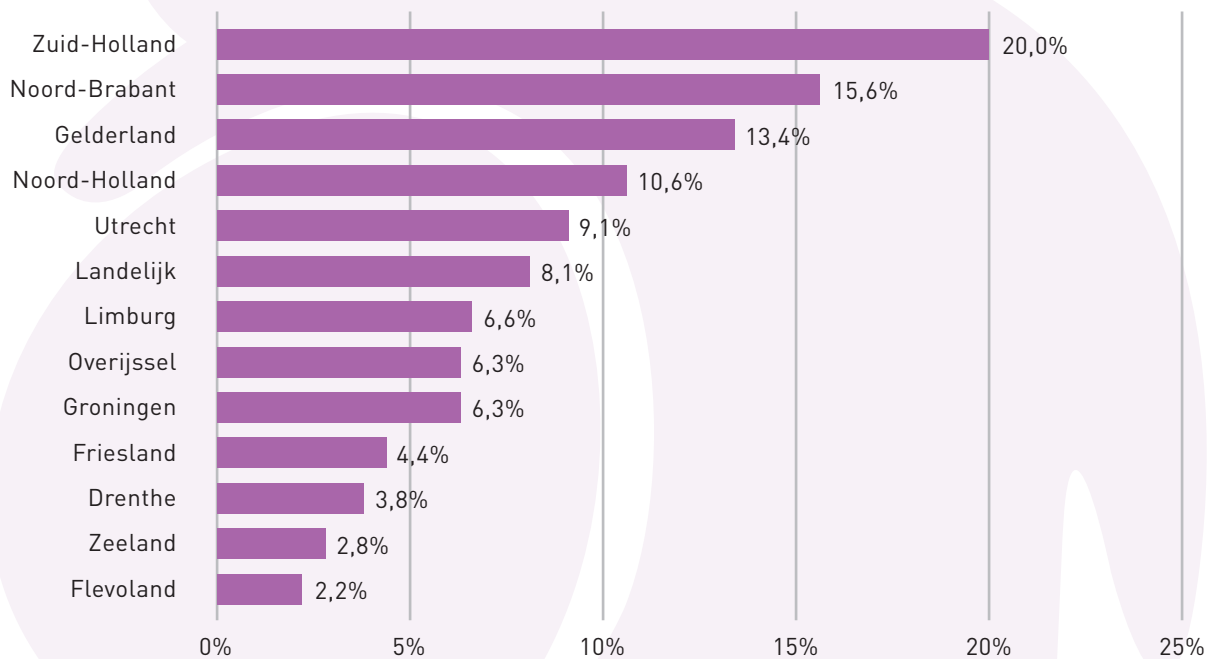

In totaal zijn de antwoorden van 326 organisaties op de vragenlijst verwerkt. Wanneer we kijken naar het soort hulp dat de organisaties aanbieden (figuur 1.1), is dat voornamelijk voedsel (door 44% van de respondenten genoemd), financiële hulp (door 31% genoemd) en kleding (door 28% genoemd). Wanneer we de verdeling maken naar soort organisatie (figuur 1.2), dan zien we vooral voedselbanken (30%), stichtingen Leergeld (19%) en de categorie overig (22%, gecombineerde vlakken van hulp).

Figuur 1.2 Wat voor soort lokale hulporganisaties betreft het?

Figuur 1.3 Hoe zijn de lokale hulporganisaties geografisch over Nederland verspreid?

Wanneer we kijken naar de geografische spreiding, zien we dat deze qua werk over de 12 provincies verspreid zijn (figuur 1.3). Met een accent op Zuid-Holland, Noord-Brabant en Gelderland. In de provincies Zeeland en Flevoland zijn deze lokale hulporganisaties het minst vertegenwoordigd.

Figuur 1.4 Hoeveel medewerkers/vrijwilligers kennen de lokale hulporganisaties en hoeveel klanten/cliënten helpen zij op jaarbasis?

	Aantal medewerkers/vrijwilligers	Aantal klanten op jaarbasis ^[2]
Gemiddeld	69	1.172
Mediaan	26	300

Wanneer we kijken naar de aantallen medewerkers/vrijwilligers dat een organisatie heeft (figuur 1.4), zien we dat deze gemiddeld uit 69 personen bestaat, met een mediaan van 26 personen. Als we kijken naar het aantal klanten/cliënten dat zij helpen op jaarbasis, gaat het hierbij gemiddeld om 1.172 personen per organisatie, met een mediaan van 300 personen dat op jaarbasis geholpen wordt.

We hielpen een mevrouw die werkte als hulp in de huishouding. Ze had verschillende cliënten, deels ook via een bureau. Toevallig was ze net voor de coronacrisis ergens ontslagen en had daar minder dan 26 weken gewerkt. Hierdoor had ze geen recht op een werkloosheidsuitkering. Mevrouw had een zoon die bijna 18 wordt. Dan vervalt ook nog kinderbijslag.

Gé Bentvelsen, Stichting Boom Maassluis

Kwalitatief

Nadat de resultaten van de vragenlijst geanalyseerd zijn, is een kwalitatief onderzoek gehouden onder 21 respondenten van het kwantitatieve onderzoek. Deze respondenten zijn benaderd om de verhalen achter de cijfers in beeld te brengen. Met hen is telefonisch contact opgenomen voor verdieping of onderbouwing om de vraagstellingen te kunnen beantwoorden.

[2] Volgens het CBS bestaat in 2018 een gemiddeld huishouden uit 2,1 personen. Bij organisaties die het aantal klanten hebben uitgedrukt in gezinnen, is het aantal vermenigvuldigd met factor 2,1. Een organisatie die ook veel personen niet in armoede helpt, is uit deze statistiek gelaten.

2. MATE VAN TOENAME HULPVRAGEN SINDS CORONACRISIS

Covid-19 zorgt voor een crisis in Nederland. Het heeft ook impact op het economische leven. In dit hoofdstuk komen de resultaten aan bod die inzicht geven op de vraagstelling 'In hoeverre stijgt het aantal hulpvragen bij lokale hulporganisaties sinds de coronacrisis?'.

2.1 AANTAL HULPVRAGEN

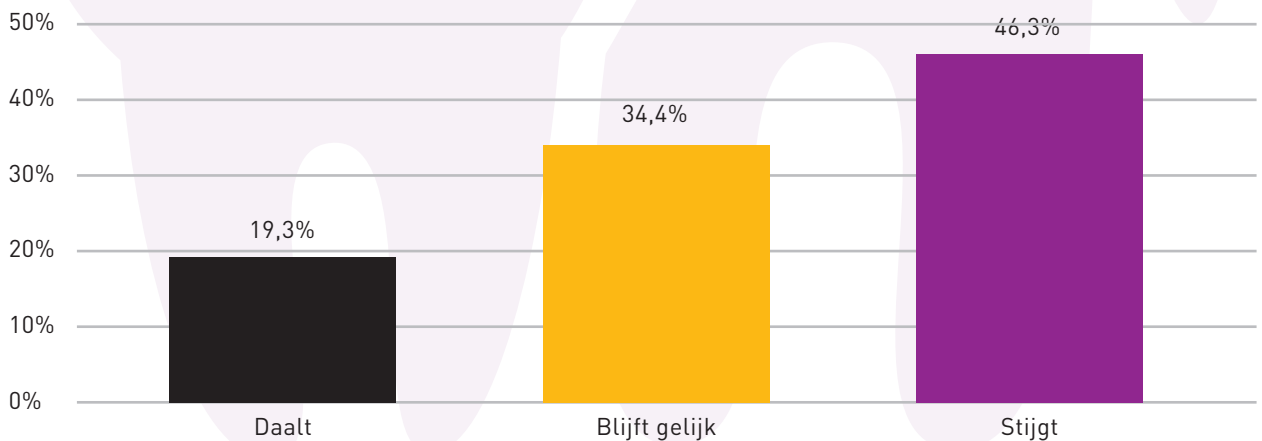
Het aantal hulpvragen bij de lokale organisaties is sinds de coronacrisis toegenomen. Maar liefst 46% geeft aan dat het aantal hulpvragen is gestegen (figuur 2.1). Daarnaast geeft 19% een daling in hulpvragen aan.

We ontvingen een hulpaanvraag van een rijkschoolhouder die al AOW ontving. Zijn inkomsten van de rijkschool, gebruikte hij als een aanvulling op zijn AOW uitkering. Door deze situatie komt hij niet in aanmerking voor bijstand. Probleem is dan dat hij in een duur huis woont. Hij heeft een bijbaan als rijkschoolhouder om de woonlasten te kunnen betalen. Op termijn zal hij mogelijk een goedkopere woning moeten zoeken, maar hij loopt nu vast doordat zijn inkomsten per direct zijn stilgevallen.

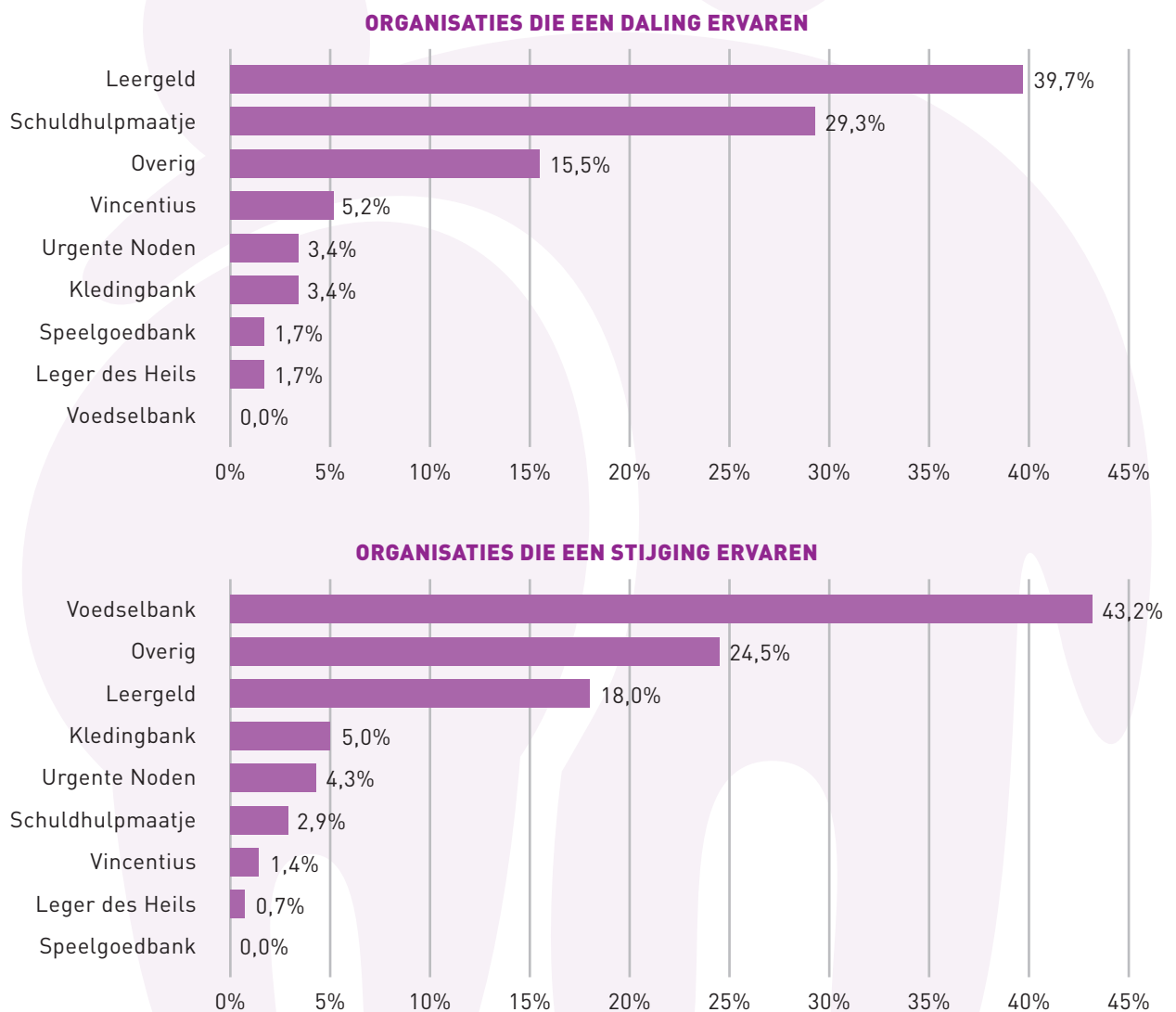
Lokale hulporganisatie wil anoniem blijven i.v.m. privacy

Figuur 2.1 Stijgt of daalt het aantal hulpvragen bij de lokale hulporganisaties?

De organisaties die een stijging merken, zijn vooral de voedselbanken (figuur 2.2). 60 van de 99 voedselbanken geven dit aan. En vooral de Stichting Leergeld organisaties (40%) en de SchuldHulpMaatjes (29%) merken een daling op (figuur 2.2). Enkele lokale hulporganisaties maken in de toelichting kenbaar dat deze daling wordt veroorzaakt doordat de mensen zelf wegblijven van de hulp die geboden kan worden. Daarbij zijn bepaalde activiteiten niet meer mogelijk vanwege de maatregelen die door de overheid zijn genomen. Hierdoor veranderen hulpvragen van aard. Door thuisonderwijs is bijvoorbeeld een directe behoefte aan laptops ontstaan, de vraag naar sportactiviteiten en uitjes verdwijnt nu (tijdelijk) uit beeld.

Figuur 2.2 Welke verdeling naar soort hulp kan gemaakt worden bij de organisaties die een daling dan wel stijging in het aantal hulpvragen ervaren?

2.2 AARD VAN DE VERANDERINGEN IN HULPVRAGEN

Van de respondenten ziet 46% een stijging in het aantal hulpvragen. Als we naar deze stijging kijken, dan gaat het om een gemiddelde stijging in hulpvragen van 22,8%

(mediaan 15%). Verklaringen die de lokale hulporganisaties geven voor deze stijging, zijn onder andere werkonzekerheid, inkomensdaling, thuisonderwijs (noodzaak middelen), meer kosten bij thuisblijven van het gezin en een kleiner sociaal netwerk.

De hulpvraag is er wel. We mogen tot nu toe geen groepsactiviteiten aanbieden. Vanuit scholen is gevraagd of we opvang aanbieden, zodat jongeren bijvoorbeeld tijdens opvang huiswerk maken. Jongeren die al moeilijk te motiveren zijn voor school, doen nu nog minder. We worden meer gevraagd om te helpen. Jongeren hebben minder structuur en veel onzekerheden. Niet alle ouders kunnen ondersteuning bieden bij schoolwerk. Jongeren komen nu sneller in verleiding om het criminele pad te bewandelen. Bewust en onbewust, gedwongen, vrijwillig of uit verveling.

Celine van de Kraats, Stichting Jongeren Die het Kunnen

Wanneer we kijken naar de groepen waaronder een stijging wordt ervaren, zien we het beeld dat de lokale hulporganisaties vooral een stijging zien onder gezinnen (genoemd door 56,8% van de organisaties) en alleenstaande ouders met kind(eren) (genoemd door 48,9% van de organisaties) (figuur 2.3). Ook in de groep alleenstaanden (genoemd door 36,0% van de organisaties) en ZZP'ers (genoemd door 34,5% van de organisaties) ziet men een stijging. Bij de ZZP'ers worden vooral de contactberoepen genoemd en beroepen in de horeca ^[3].

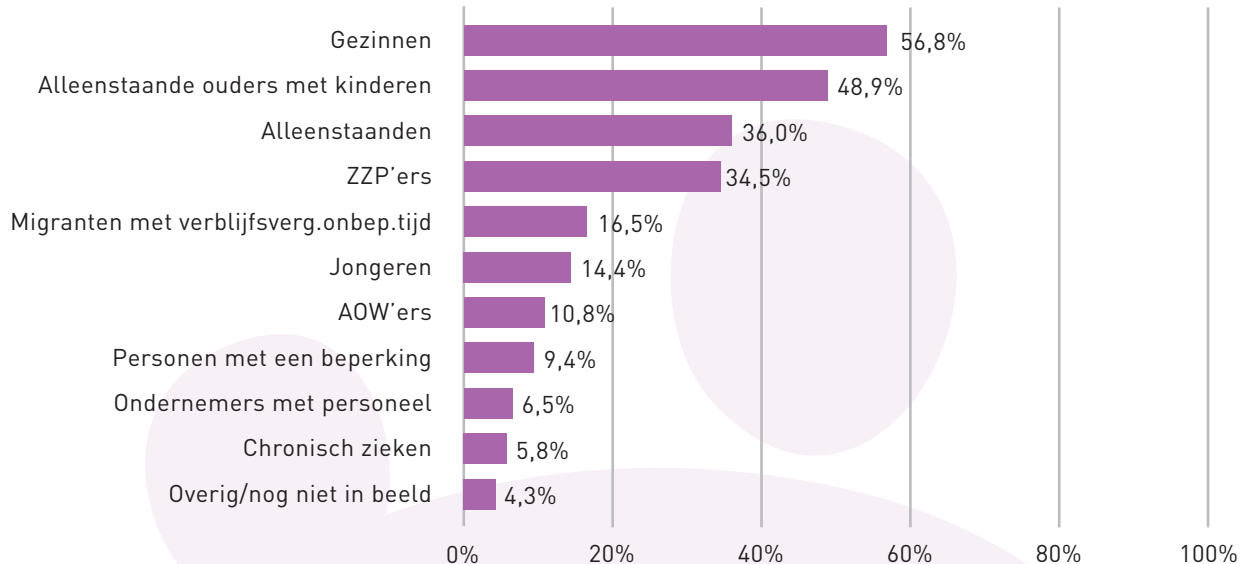

We doen normaal de kinderfeestjes, dat kan nu niet. Heel snel gekeken, wat kunnen we nu wel doen. We zijn overgeschakeld naar pretpakketten, waar een mix in zit om educatief, creatief en sportief bezig te zijn. We hebben ingeschat dat we rond de 425 pakketten gaan verstrekken in de periode van 13 maart tot 1 september. Normaal gesproken helpen we ongeveer 400 klanten op jaarbasis. Dat aantal gaan we nu dus al in ongeveer een half jaar overstijgen.

Renée Kranenberg, Stichting Uitgestelde Kinderfeestjes

^[3] Dit kan te maken hebben met de invloeden vanuit de media, waar veel aandacht aan deze beroepen wordt besteed.

Figuur 2.3 Onder welke groepen zien de lokale organisaties een stijging van de hulpvragen?

Vlak voor de crisis hielpen we ongeveer 80 mensen, nu zitten we al rond de 120. Steeds meer alleenstaanden, met of zonder kinderen melden zich bij ons voor hulp.

Alex Eggermont, Stichting De Melkkan

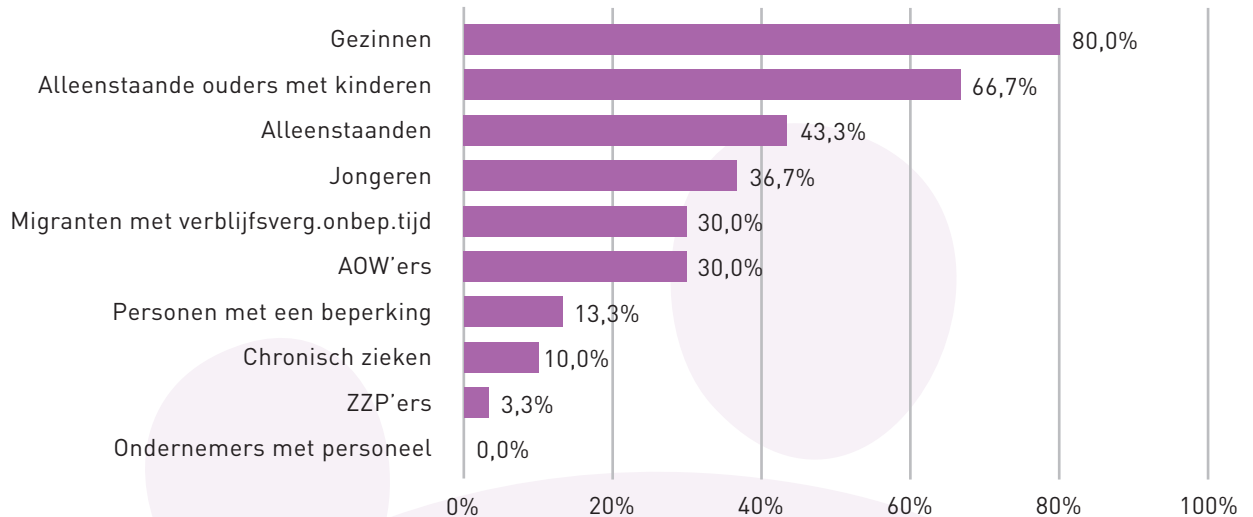
Van de respondenten ziet 19% een daling in het aantal aanvragen. Als we naar deze daling kijken, dan merken deze lokale hulporganisaties een gemiddelde daling in hulpvragen van 52,5% (mediaan 50%). Wanneer we kijken naar de groepen waaronder een daling wordt ervaren (figuur 2.4), zien we het beeld dat de lokale hulporganisaties vooral een daling zien onder gezinnen (genoemd door 80,0% van de organisaties) en alleenstaande ouders met kind(eren) (genoemd door 66,7% van de organisaties) (figuur 2.4).

Op dit moment zijn er nog relatief weinig aanvragen, omdat veel hulpverleners die normaal gesproken mensen doorverwijzen naar onze organisatie tijdelijk niet alle mensen die 'tussen wal en schip geraken' kunnen bereiken. Hulpverleners verwachten een enorme hausse van hulpvragen in de zomermaanden en daarna.

Engelke Degenhart, Fonds Bijzondere Noden Almere

Figuur 2.4 Onder welke groepen zien de lokale organisaties een daling van de hulpvragen?

We hebben eigenlijk nog geen enkele aanvraag gehad. Ik vind het niet helemaal vreemd. Mensen gaan toch eerst andere oplossingen zoeken. Je hoopt dat mensen in de preventieve fase contact opnemen. Je merkt dat mensen al betalingsachterstanden hebben als ze zich melden. We verwachten in september meer toeloop. Zo zijn we met onze maatjes in overleg en werven nieuwe maatjes. Ook als mensen nog niet in de problemen zitten, maar wel pijn ervaren, willen we hen uitnodigen om contact te zoeken. We denken dat er een nieuwe groep in beeld komt, mensen die voorheen geen problemen hadden en een goede baan kwijtraken. Zij zullen mogelijk nog meer last van schaamte hebben en hebben geen ervaring met financiële problemen.

Anca Veenendaal, Schuldhulpmaatje Soest

3. MATE VAN KRACHT BIJ LOKALE HULPORGANISATIES

De lokale hulporganisaties zijn gericht op het bieden van hulp aan de kwetsbaren in de samenleving. De coronacrisis treft niet alleen de particulieren, maar ook bedrijven en organisaties zoals de hulporganisaties zelf. In dit hoofdstuk komen de resultaten aan bod die ingaan op in hoeverre de lokale hulporganisaties op dit moment financieel sterk zijn om aan de behoefte te voldoen en in hoeverre zij geopend zijn in verband met de maatregelen van het RIVM.

3.1 OPENING LOKALE HULPORGANISATIES

34% van de lokale hulporganisaties geeft aan dat zij geopend zijn op de manier waarop zij dit normaliter ook zijn (figuur 3.1). 58% geeft aan gedeeltelijk open te zijn. Zij werken met aangepaste werktijden/openingstijden en/of met minder mensen op de werkvloer. Door de aangepaste openingstijden en bereikbaarheid blijkt ook bij enkele organisaties dat het hulpaanbod is veranderd. 8% heeft de deuren moeten sluiten. Zij kunnen nu geen hulp bieden aan de behoeftigen in onze samenleving. Dit betreft vooral kleding- en speelgoedbanken.

We zijn tot 3 juni gesloten omdat veel vrijwilligers tot de risicogroep behoren. We hebben 22 vrijwilligers, waarvan 4 bestuursleden. We zoeken nu ook nieuwe mensen en streven daarbij naar verjonging. Dat lukt ook. Ook mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. We hebben nu in ieder geval 10 vrijwilligers die kunnen helpen als de winkel open gaat.

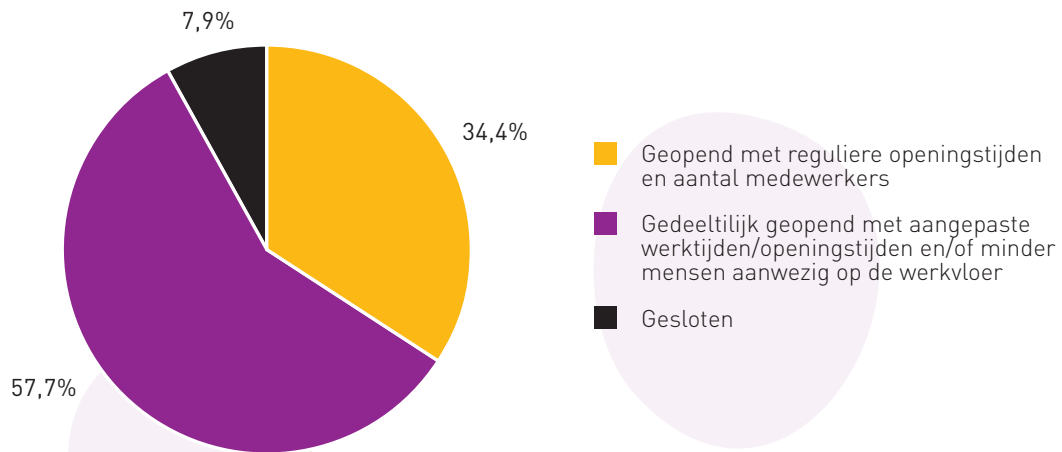
Hanneke Kamps, Kledingbank Maxima Delfzijl

Ik werk zelf 40 à 50 uur per week en breng 's middags met de auto de kledingpakketten naar de mensen. Ik heb ook voedselpakketten in de auto staan, we hebben nu bijvoorbeeld pasta uitgedeeld. Voedselhulp bestaat voor een deel uit bonnen, maar ook uit maaltijden en producten.

Bianca Hofmeijer, Kinderkledingbank Hoorn

Figuur 3.1 Kunnen de lokale hulporganisaties actief zijn in de coronacrisis?

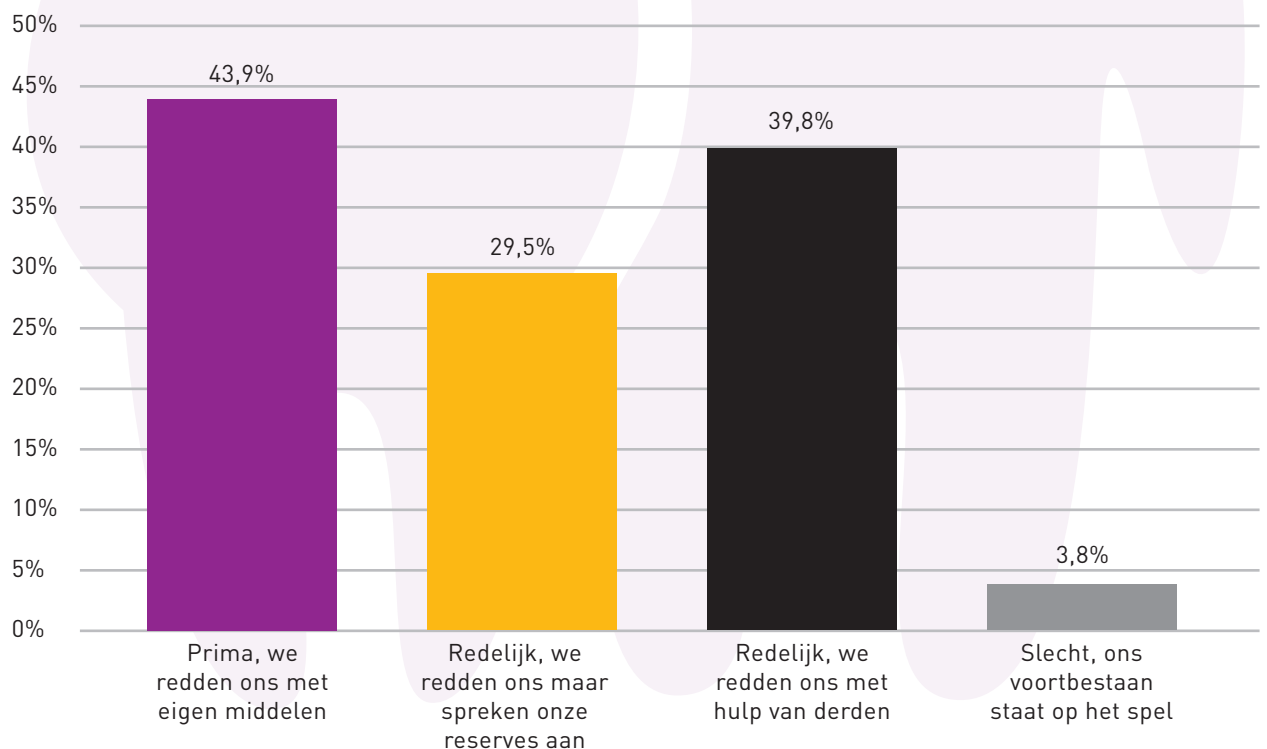

3.2 FINANCIËLE KRACHT LOKALE HULPORGANISATIES

Uit de resultaten blijkt dat 43,9% van de lokale hulporganisaties zich kunnen redden met eigen middelen (figuur 3.2, antwoordcategorieën sluiten elkaar niet uit). 29,5% geeft aan zich redelijk te kunnen redden maar wel hun reserves moeten aanspreken. En 39,8% geeft aan zich redelijk te kunnen redden met hulp van derden. Het voortbestaan van 3,8% van de lokale hulporganisaties staat op het spel. Zij hebben onvoldoende middelen tot hun beschikking.

Figuur 3.2 Stijgt of daalt het aantal hulpvragen bij de lokale hulporganisaties?

(antwoordcategorieën sluiten elkaar niet uit)

Er kunnen op dit moment geen inschrijvingen worden gedaan door nieuwe klanten. Toch komen er nieuwe klanten, soms eenmalig en soms terugkerend, zoals ZZP'ers die geen werk hebben nu.

De kinderkledingbank kan deze mensen helpen in deze moeilijke periode. Normaal gesproken houdt de kledingbank zich enkel bezig met verstrekken van kinderkleding, maar nu delen we ook voedselpakketten of bonnen uit aan de mensen die het zwaar hebben.

Bianca Hofmeijer, Kinderkledingbank Hoorn

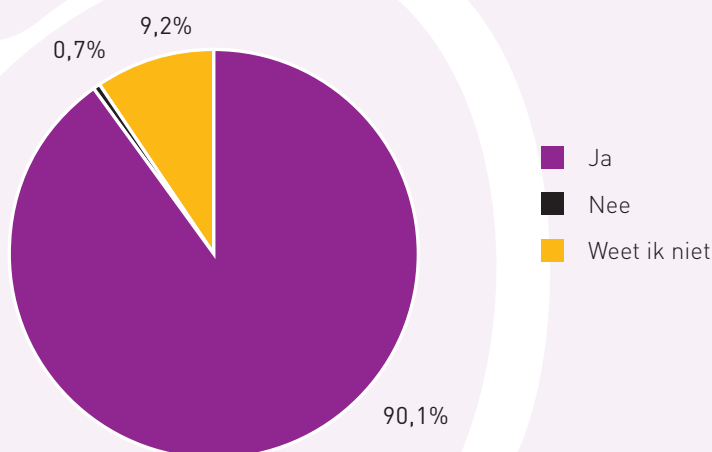
4. MATE VAN TOENAME HULPVRAGEN NABIJE TOEKOMST

De lokale hulporganisaties zien een stijging in de hulpvragen. De coronacrisis duurt nog voort. Welke gevolgen heeft dat voor de toekomst? Welke verwachtingen hebben de lokale hulporganisaties met het oog op de nabije toekomst?

4.1 AANTAL HULPVRAGEN NABIJE TOEKOMST

Er wordt door 90,1% van de lokale hulporganisaties een stijging verwacht van het aantal hulpvragen voor het komende halfjaar (figuur 4.1). Zij verwachten dat door de coronacrisis meer mensen financiële problemen gaan ondervinden en er daardoor een toestroom in hulpvragen zal komen.

Figuur 4.1 Verwachten de lokale hulporganisaties het komende half jaar een stijging in het aantal aanvragen?

De 273 organisaties die een stijging in het aantal hulpvragen verwachtten, geven aan dat zij een gemiddelde stijging van 30,7% verwachten (mediaan 25%).

4.2 BENODIGDE EXTRA MIDDELEN

Wanneer de coronacrisis in haar huidige omvang nog t/m 31 augustus 2020 duurt, dan verwachten de lokale hulporganisaties gemiddeld 25.000 euro aan extra middelen (geld of goederen uitgedrukt in euro's) nodig te hebben om de doelgroep te kunnen helpen (figuur 4.2). Wanneer de coronacrisis in haar huidige omvang nog t/m 31 december 2020 duurt, dan ligt dit gemiddelde bedrag op 44.600 euro.

Figuur 4.2 Hoeveel extra middelen verwachten de lokale hulporganisaties nodig te hebben, wanneer de coronacrisis in haar huidige omvang voortduurt?

	t/m 31 augustus 2020	t/m 31 december 2020
Gemiddeld benodigd bedrag	€ 25.000	€ 44.600
Mediaan benodigd bedrag	€ 22.000	€ 36.000

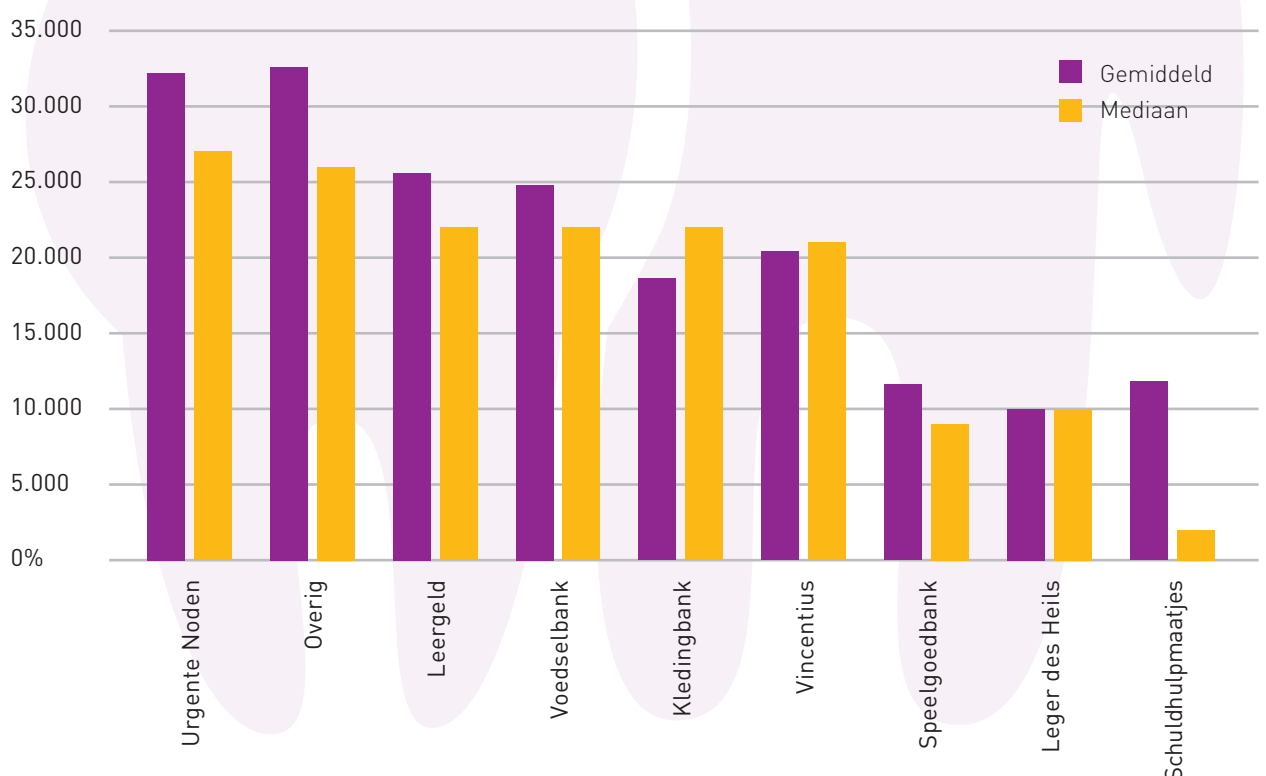

We verwachten dat het aantal ontslagen in september flink is opgelopen. Er zal dan een toename ontstaan in de hulpvragen aan Burgerinitiatief, ik schat van 25 tot 30%. Op dit moment spreken we onze reserves al aan, om alle mensen te kunnen helpen. Rond september zijn we door de reserves heen, als het in dit tempo door gaat.

Jacco van den Essenburg, Stichting Burgerinitiatief Woudenberg e.o. Stichting Burgerinitiatief Nederland

Wanneer we een verdeling maken naar soort organisatie, zien we dat vooral de urgente noden en de categorie overig een gemiddeld bedrag verwachten nodig te hebben van ruim 30.000 euro (figuur 4.3). Bij voortdrijving van de coronacrisis in de huidige vorm t/m 31 december 2020 verwachten deze organisaties bijna gemiddeld 60.000 euro nodig te hebben (figuur 4.4).

Figuur 4.3 Hoeveel extra middelen verwachten de lokale hulporganisaties nodig te hebben, wanneer de coronacrisis in haar huidige omvang t/m 31 augustus 2020 voortduurt? Naar organisatie, in euro.

Figuur 4.4 Hoeveel extra middelen verwachten de lokale hulporganisaties nodig te hebben, wanneer de coronacrisis in haar huidige omvang t/m 31 december 2020 voortduurt? Naar organisatie, in euro.

We hebben het idee dat wat we nu zien gebeuren, slechts het topje van de ijsberg is. Voor sommigen is het de tweede maand op rij dat er weinig of niets binnenkomt; mensen die nog nooit schulden of gebrek hebben gekend. Wij vermoeden dat over enkele weken pas de echte problemen gaan komen. Velen hebben een buffer voor twee, drie maanden, maar dan!?

Francine Leenhouts, Stichting Help Elkaar

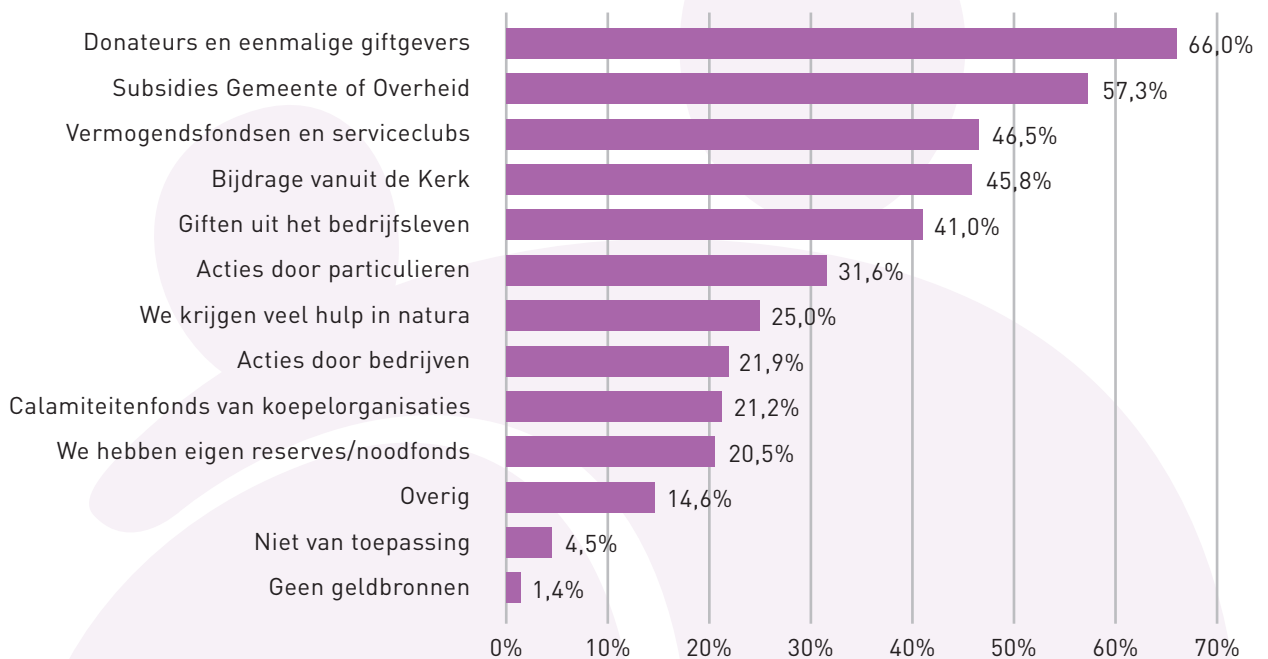

Voor een organisatie als Dress for Success Amsterdam zijn de extra kosten voor het veilig kunnen werken tijdens de coronacrisis relatief hoog. We zoeken hiervoor steeds naar partners die ons hierbij kunnen ondersteunen. Handschoentjes kon je voorheen bijvoorbeeld voor een appel en een ei kopen, nu is het veel duurder omdat de vraag verhoogd is.

Corina Koekenbier, Dress for Success Amsterdam

Wanneer we kijken naar welke geldbronnen de lokale hulporganisaties verwachten te kunnen aanspreken, zien we dat zij met name hun inkomsten verwachten uit donateurs en eenmalige giftgevers (genoemd door 66%) en uit subsidies van de gemeente/overheid (genoemd door 57%) (figuur 4.5).

Figuur 4.5 Welke geldbronnen gaan de lokale hulporganisaties aanspreken zodat er geen tekorten ontstaan?

Een groot deel van onze inkomsten is sinds de start van de coronacrisis weg gevallen. Normaal gesproken organiseren wij twee collectes per jaar, en maandelijks een kledingbeurs of rommelmarkt. De eerste collecte is niet doorgegaan en de afgelopen maanden heeft er ook geen kledingbeurs of rommelmarkt plaats gevonden. We proberen het op te vangen door online Tikkie acties, maar dat lukt slechts gedeeltelijk. We hebben momenteel nog maar een reserve van ongeveer 500 euro. We leven van maand tot maand: wat komt er binnen en welke hulp kunnen we bieden?

Alex Eggermont, Stichting de Melkkan

5. VERWACHTINGEN NIEUWE HULPBEHOEVENDE GROEP

De lokale hulporganisaties verwachten een extra toestroom van hulpvragen in de komende periode. Welke nieuwe behoeftige doelgroep verwachten de lokale hulporganisaties hierbij te zien?

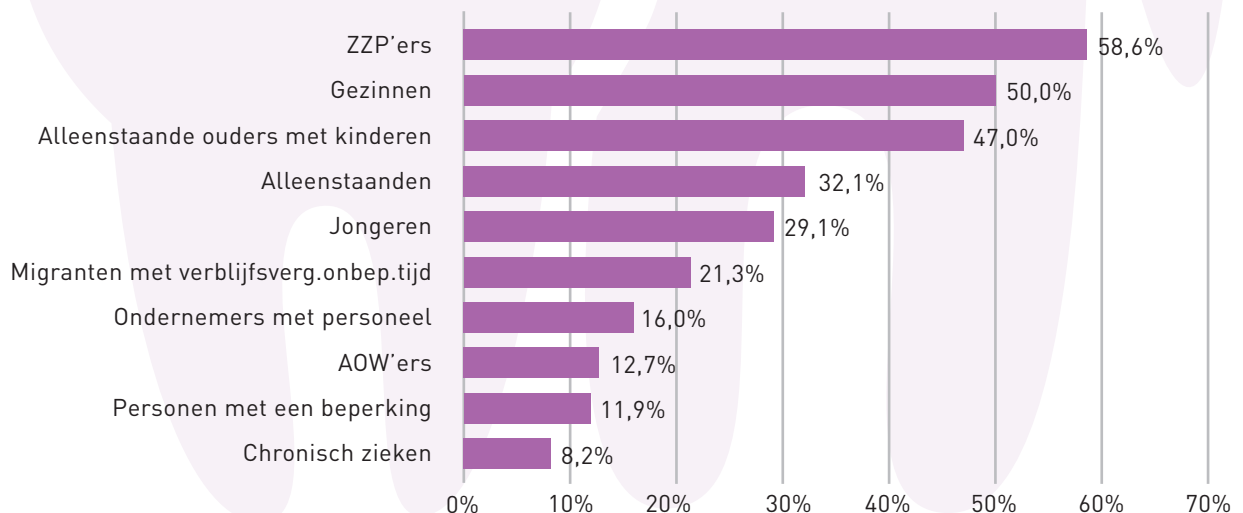

We hielpen een marktkoopman (39 jaar) met cosmeticaproducten. Van de ene op de andere dag mag hij zijn kraam niet meer op de markt zetten en stoppen dus zijn inkomsten. Hij ontvangt een financiële bijdrage van het rijk, is ongeveer 1.400 euro plus een eenmalige vergoeding voor loonkosten. Hij heeft twee man personeel. Deze man had een zwangere vrouw. We helpen deze man, ondanks dat er nog geen aanvraag ligt van maatschappelijk werk. De marktkooplui moeten hoogstwaarschijnlijk de kosten voor de staanplaats alsnog betalen, en ook andere kosten zoals loon gaan gewoon door. Van dit soort schrijnende gevallen krijg ik dagelijks. Ik krijg er slapeloze nachten van.

Annette Koopman, Stichting Blijfe Gift

Uit figuur 5.1 wordt duidelijk dat de groep ZZP'ers door 59% van de organisaties wordt genoemd. Daarna volgen de gezinnen (door 50% genoemd) en de alleenstaande ouders met kinderen (door 47% genoemd).

Figuur 5.1 Welke nieuwe behoeftige doelgroep verwachten de lokale hulporganisaties?

Een jongeman van 28 jaar kon niet meer eten, hij had geen buffer en zijn inkomsten waren per direct stilgevallen. Voor hem hebben we 100 euro leefgeld aangevraagd bij Stichting Urgente Noden Drechtsteden en we hebben hem doorverwezen naar de sociale dienst voor een bijstandsuitkering. Hij was student en was bezig met een MBO opleiding.

Riet Duykers, Stichting de Buitenwacht

We helpen een gezin met drie kinderen in de leeftijd tussen 7 en 12 jaar. Beide ouders zijn fotograaf. Normaal gesproken maken ze foto's tijdens bruiloften en evenementen. Het werk is compleet stil gevallen. Ze hebben wel een buffertje maar de vraag is voor hoe lang? We helpen hen met voedsel en toiletartikelen.

Francine Leenhouts, Stichting Help Elkaar

6. CONCLUSIE

Dit onderzoek is ingegaan op vier vraagstellingen.

1. **In hoeverre stijgt het aantal hulpvragen bij lokale hulporganisaties sinds de coronacrisis?**

Uit de resultaten is naar voren gekomen dat 46,3% van de lokale hulporganisaties een stijging ziet in het aantal hulpvragen dat zij ontvangen sinds de coronacrisis. Zij zien een gemiddelde stijging van 22,8%. Vooral gezinnen en alleenstaanden met kind(eren) melden zich vaker. De verklaringen die voor de stijging van het aantal hulpvragen gegeven worden zijn onder andere werkonzekerheid, inkomensdaling, thuisonderwijs (noodzaak middelen), meer kosten bij thuis blijven van het gezin en een kleiner sociaal netwerk.

Daarnaast is gebleken dat 19,3% een daling in de hulpvragen ziet sinds de coronacrisis. Enerzijds wordt dit veroorzaakt doordat de aard van de hulp niet altijd meer op dezelfde manier geboden kan worden en anderzijds dat de mensen in armoede zich momenteel niet melden bij de lokale hulporganisatie.

2. **In hoeverre zijn de lokale hulporganisaties op dit moment financieel sterk om aan de behoefte te voldoen en in hoeverre kunnen zij geopend zijn in verband met de maatregelen van het RIVM?**

De resultaten tonen aan dat 43,9% van de lokale hulporganisaties zich kan redden met eigen middelen. Het voortbestaan van 3,8% van de lokale hulporganisaties staat op het spel. 69,3% redt het niet zonder eigen reserves of hulp van derden in te schakelen (antwoordcategorieën sluiten elkaar niet uit). De lokale hulporganisaties hebben allen te maken met maandelijkse terugkomende kosten ('exploitatiekosten' zoals huur en verzekeringen), maar ook met incidentele kosten waar vaak op moment van nood geen financiën voor beschikbaar zijn. Een duurzame basis, als in een vaste achterban van donateurs of subsidies, is noodzakelijk om de organisatie draaiende te kunnen houden. In hoeverre is dit mogelijk tijdens de coronacrisis?

Uit de resultaten blijkt dat momenteel 34,4% van de lokale hulporganisaties geopend is op de manier waarop zij dit normaliter ook is. 57,7% is gedeeltelijk geopend door te werken met aangepaste werktijden/openingstijden en/of met minder mensen op de werkvloer. 7,9% heeft de deuren moeten sluiten, waardoor dit ten koste gaat van de hulpverlening aan de mensen die het financieel moeilijk hebben.

3. In hoeverre verwachten lokale hulporganisaties dat de hulpvraag de komende maanden gaat stijgen?

Door 90,1% van de lokale hulporganisaties wordt een stijging verwacht van het aantal hulpvragen voor de komende tijd, vanwege het effect van de coronacrisis. De verwachting is dat meer mensen financiële problemen gaan ondervinden. Met een gemiddelde stijging in hulpvragen van 30,7%.

Wanneer de coronacrisis in haar huidige omvang nog t/m 31 augustus 2020 duurt, verwachten de lokale hulporganisaties gemiddeld 25.000 euro aan extra middelen (geld of goederen uitgedrukt in euro's) nodig te hebben om de doelgroep te kunnen helpen. Wanneer de coronacrisis in haar huidige omvang nog t/m 31 december 2020 voortduurt, dan ligt dit gemiddelde bedrag op 44.600 euro.

Daarnaast betekent meer hulpvragen een toename van werkdruk, mankracht en hulpmiddelen en zal van invloed zijn op de financiële situatie van de lokale hulporganisatie. De vraag is in hoeverre hieraan voldaan kan worden. De lokale hulporganisaties verwachten met name hun inkomsten te kunnen vergroten uit donateurs en eenmalige giftgevers en uit subsidies van de gemeente/overheid.

4. Welke nieuwe behoeftige doelgroep verwachten de lokale hulporganisaties in beeld te krijgen vanwege de coronacrisis?

De lokale hulporganisaties verwachten bij de toename in hulpvragen vooral een toestroom uit de categorie ZZP'ers. 58,6% van de organisaties verwacht hierin een toename. Daarna volgen de gezinnen (door 50,0% genoemd) en de alleenstaande ouders met kinderen (door 47,0% genoemd).

SLOTCONCLUSIE

De coronacrisis zorgt voor een toename in de hulpvragen bij lokale hulporganisaties. Maar liefst 46,3% van de organisaties ziet momenteel al een stijging (gemiddelde stijging 22,8%). Dit betekent dat steeds meer mensen financieel in de problemen komen. Daarnaast geeft 19,3% van de lokale hulporganisaties een daling aan (gemiddelde daling 52,5%). Men kan de hulp niet meer bieden gezien de coronamaatregelen en minder mensen melden zich tijdens de coronacrisis. Met het oog op de toekomst verwacht 90,1% van de lokale hulporganisaties dat meer Nederlanders financiële problemen gaan ondervinden. Vooral de groep ZZP'ers wordt gezien als een nieuwe doelgroep. Met een aanhoudende coronacrisis blijken de lokale hulporganisaties extra financiën nodig te hebben, willen zij de verwachte toename in hulpvragen in de komende maanden aankunnen. Daarbij wordt momenteel gedacht aan gemiddeld 25.000 euro per organisatie wanneer de coronacrisis aanhoudt t/m 31 augustus 2020, en 44.600 euro wanneer de coronacrisis aanhoudt t/m 31 december 2020. Concluderend komt dat neer op een landelijk bedrag van bijna 45 miljoen euro t/m december 2020

om alle lokale hulporganisaties de financiën te geven die zij noodzakelijk achten om de gevolgen van de coronacrisis op de armoede in Nederland te minimaliseren.

AANBEVELING

Overheden, gemeenten, lokale hulporganisaties en alle Nederlandse burgers dienen zich niet alleen te focussen op de situatie nu, maar dienen vooral ook vooruit te kijken en zich voor te bereiden op de verwachte stroom van hulpvragen die in de nabije toekomst komen gaat. Lokale hulporganisaties die nu al moeilijkheden ervaren, adviseren we om tijdig een plan te maken en contact te zoeken met externe partijen. Dit is het moment om samen het taboe op armoede te doorbreken, door met elkaar te praten over moeilijke financiële situaties en door naar elkaar om te kijken zodat de medemens de noodzakelijke hulp krijgt die hij of zij verdient. Om de ontwikkelingen te kunnen volgen is het raadzaam dit onderzoek in het najaar opnieuw te doen.

LITERATUURLIJST

Centraal Bureau voor de Statistiek (2019). Publicatie 'Armoede en sociale uitsluiting 2019', afkomstig van www.cbs.nl.

Sociaal Cultureel Planbureau (2019). Publicatie 'Armoede in kaart 2019', afkomstig van digitaal.scp.nl.

Nibud (2020, 3 april). Persbericht 'Nibud: Een vijfde van de Nederlanders ervaart inkomensterugval', afkomstig van www.nibud.nl.

Sociaal Cultureel Planbureau (2020, 7 mei). Artikel 'Eerste doordenking maatschappelijke gevolgen coronamaatregelen', afkomstig van www.scp.nl.

Samenwerking Centraal Bureau voor de Statistiek, Kamer van Koophandel, het Economisch Instituut voor de Bouw, MKB-Nederland en VNO-NCW (2020, 8 mei). Artikel 'Helpt bedrijven vreest voor voortbestaan door coronacrisis', afkomstig van www.cbs.nl.

Schuldhelpvereniging NVVK en sociaal domein-koepel Divosa (2020, 11 mei). Artikel 'NVVK start meldpunt ongewenste activiteiten deurwaarders schuldeisers', afkomstig van www.nvvk.nl.

Stroosnijder, J. (2020, 16 mei). Na de coronacrisis wacht veel zelfstandigen de schuldhelpverlening, Trouw.

Schoonen, W. (2020, 16 mei). De crisis vergroot het verschil tussen arm en rijk zeggen hoogleraren tenzij wordt ingegrepen, Trouw.

Steun elkaar!

Rosmalen, juni 2020

Stichting Armoedefonds

Sportlaan 18 A
5242 CR Rosmalen
Telefoon 073 - 744 01 81

Tekst- en drukfouten voorbehouden.
Citeren uit en verwijzen naar is toegestaan
met bronvermelding.